

خاموشی دریا

«هنگام سودمندی و خوشی، ..... که مدیونشان هستیم از یاد نبریم»

[از شعله استعاره از سود و پرخورداری

به خاطر روشنایی اش

سپاسگزاری کن،

اما چرا غدان* را هم

استعاره از کسانی که سبب و منشأ ..... هستند

که همیشه صبورانانه در سایه می ایستند،

که به چشم نمی آید

[از یاد مبر.]

***

«چشم پوشیدن از واقعیات بزرگ و پدیده

باعث ..... از درک حقایق کوچک

نیز خواهد شد»

گریه کنی اگر

استعاره از ارزش های والا که آفتاب را ندیده ای

استعاره از حقایق جزئی ستاره ها را هم

نمی بینی.

***

ماهی در آب خاموش است و

چارپا روی خاک هیاهو می کند و ^{مجازاً خشکی}

پرنده در آسمان آواز می خواند.

[آدمی،

اما ^{مجازاً موجودات دریایی}

خاموشی دریا و

هیاهوی خاک ^{مجازاً موجودات زمینی}

موسیقی آسمان را در خود دارد.] (۱)

***

(۱) انسان، مجموعه ای از همه شاخص هایی است که ..... را شکل داده است. (چکیده و زیده کاینات است)

۱۵۶- از میان واژگان زیر، چند مورد به ترتیب در گذر زمان معنای پیشین خود را از دست داده، معنای جدید گرفته‌اند و چند مورد از زبان حذف شده‌اند؟

«شوخ، سوفار، رکاب، سپر، برگستوان، باران، یخچال، دستور، پیکان، سوگند، آسمان»

- (۱) پنج - دو (۲) پنج - سه (۳) سه - دو (۴) چهار - سه

۱۵۷- در میان واژه‌های زیر به ترتیب چند صفت فاعلی و چند صفت مفعولی وجود دارد؟

«چکیده، پویان، زیبا، خواسته، چرنده، ستیزه، پشته، روا، سوزان»

- (۱) چهار، سه (۲) پنج، یک (۳) چهار، دو (۴) پنج، دو

هنگامی که
در فروتنی،
بزرگ باشیم،
بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

تواضع ← ..... و گران‌قدری

قف.....

***

تشخیص و تضاد

ممکن
از ناممکن می‌پرسد:
«خانه‌ات کجاست؟»
پاسخ می‌آید:
«در رؤیای یک ناتوان.»

ناتوانی ..... نیست. رؤیای پراز .....، تعالی بخش است نه فروکشنده

ماه نو و مرغان آواره، رابیندرانات تاگور

۱۵۸- عبارات زیر با همه ابیات قرابت مفهومی دارد؛ به جز:

«از آسمان تاج بارد؛ اما بر سر آن کس که سر فرود آرد.»

- (۱) تواضع سر رفعت افزازدت
(۲) کسی کاو طریق تواضع رود
(۳) یکی حلقه کعبه دارد به دست
(۴) بلندی از او یافت کاو پست شد
- تکبر به خاک اندر اندازد
کند بر سریر شرف سلطنت
یکی در خراباتی افتاده مست
در نیستی کوفت تا هست شد

۱۵۹- مفهوم عبارت «با قلب‌هایتان و با خلوصتان، تسلیم تسلیم با خدا روبه‌رو شوید. آن‌جا شکسته و خمیر شده باشید.» در کدام گزینه نیامده است؟

(۱) گر روی راه خدا بی‌خود برو/ دوست خواهی از خودی بیگانه شو

(۲) جز خضوع و بندگی و اضطراب/ اندرین حضرت ندارد اعتبار

(۳) در خلوص منت ار هست شکی تجربه کن/ کس عیار زر خالص نشناسد چو محک

(۴) بگفتا مبر نام من پیش دوست/ که حیف است نام من آن‌جا که اوست

- ۱۶۰- در عبارات زیر، چند ترکیب وصفی و چند ترکیب اضافی به ترتیب، یافت می‌شود؟
 «در ایران آن روز، دو دربار بود. دربار بزم و دربار رزم؛ بزم پدر، رزم پسر، مردمی که به خانه‌های تاریک و بی‌دریچه عادت کرده‌اند، از پنجره‌های باز و نورگیر، گریزان هستند.»
- (۱) پنج - پنج (۲) شش - پنج (۳) شش - شش (۴) پنج - شش

کارگاه متن پژوهی

قلمرو زبانی

- ۱ با توجه به رابطه معنایی «تضمّن»، جاهای خالی را پر کنید.
  - دریا و .....
  - فصل و .....
- ۲ نوع «واو» (عطف، ربط) را در بند سوم درس مشخص کنید.
- ۳ جمله‌های زیر را بخوانید:
  - (الف) طبیعت، زیبا است.
  - (ب) طبیعت، زیبا آفریده شده است.
 واژه «زیبا» را از کدام جمله می‌توان حذف کرد؟
 می‌بینید که جمله «الف» پس از حذف واژه «زیبا» بی‌معنا می‌شود؛ چون «زیبا» مسند جمله و از اجزای اصلی آن است ولی جمله «ب» پس از حذف «زیبا» همچنان کامل است؛ چون «زیبا» در این جمله، قید است و حذف آن نقصی در ساختار جمله ایجاد نمی‌کند.
  - اکنون، هر یک از واژه‌های زیر را در دو جمله به گونه‌ای به کار ببرید که در جمله نخست، «مسند» و در جمله دیگر، «قید» باشد.
  - خندان
  - چگونه

۱۶۱- در کدام بیت «این» نقش «صفت» دارد؟

- (۱) برآمد برین روزگار دراز / کشید ازدهافش به تنگی فراز
- (۲) بزن زخم، این مرهم عاشق است / که بی‌زخم مردن، غم عاشق است
- (۳) ای که منظور بینی و تأمل نکنی / گر تو را قوت این هست، مرا امکان نیست
- (۴) گر بلایی رو نماید، رو متاب / کز بلا این کار ما بالا شود

۱۶۲- صفت‌های «نسبی، مفعولی و فاعلی» به ترتیب، کدام است؟

- (۱) امیدوار، شنونده، آهنین
(۲) ماهواره، گرفته، خندان
(۳) زرینه بهره‌مند، شکفته
(۴) دروغین، افسرده، رونده

۱۶۳- مجهول هر یک از افعال زیر، کدام است؟

- «دارد می‌گوید، خواهند نوشت، بیابند»
(۱) دارد گفته می‌شود، نوشته خواهند شد، یافته بشوند
(۲) دارد گفته می‌شود، نوشته خواهد شد، یافته می‌شوند
(۳) داشت گفته می‌شد، نوشته خواهند شد، یافته شده است
(۴) داشت گفته می‌شد، نوشته خواهند شد، یافته شوند

قلمرو ادبی

۱ دو نمونه آرایه «تشخیص» در متن درس مشخص کنید.

۲ در متن درس، «آفتاب» و «ستاره»، در کدام مفاهیم استعاری به کار رفته اند؟

قلمرو فکری

۱ در بند نخست این سروده، منظور شاعر از «چراغدان» چه کسانی است؟

۲ در بند سوم، بر چه موضوعی تأکید شده است؟

۳ درباره ارتباط معنایی عبارت زیر، با متن درس توضیح دهید.

استعاره مکنیه از آسمان تاج بارد اما بر سر آن کس که سرفرو آرد. ^۱ اقتادگی خواجه عبدالله انصاری

۴ با توجه به بند پایانی، ویژگی مهم انسان توانمند، چیست؟

۵

۱۶۴- کدام بیت با عبارت شعری زیر، تناسب مفهومی دارد؟

«هنگامی که / در فروتنی / بزرگ باشیم / بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم»

- (۱) میان مردم از خواهی بزرگی / رها کن خرده‌گیری، خرده‌دان باش
(۲) در مطلب بلند به همت توان رسید / عنقا به کوه قاف به این بال می‌پرد
(۳) کس با خودی به بزم وصال توان رسید / فانی ز خویش شو که به حق یافتی وصول
(۴) فروتنی به خدا زودتر کند نزدیک / که زود قطع شود راه چون سرازیر است

۱۶۵- مفهوم کدام گزینه از عبارت «از آسمان تاج بارد اما بر سر آن کس که سرفرو آرد»، دور است؟

- (۱) بلندی از آن یافت کاو پست شد / در نیستی کوفت تا هست شد
(۲) اگر تاج بخشی، سرافرازد / تو بردار تا کس نیندازد
(۳) تواضع، سر رفعت افرازدت / تکبر به خاک اندر اندازد
(۴) به دولت، کسانی سرافراختند / که تاج تکبر بینداختند

گنج حکمت   تجسم عشق

آنگاه برزیگری* گفت: با ما از «کار» سخن بگو،
و او در پاسخ گفت:

(من به شما می گویم که زندگی به راستی تاریکی است؛ مگر آنکه شوقی باشد،
و شوق همیشه کور است؛ مگر آنکه دانشی باشد، علم و دانش باید تکیه گاه ..... باشد و گرنه، ..... بی ثمر است
و دانش همیشه بیهوده است؛ مگر آنکه کاری باشد،
و کار همیشه تهی است؛ مگر آنکه مهری باشد.

شما را اگر توان نباشد که کار خود به عشق در آمیزید، و پیوسته بار وظیفه ای را
بی رغبت به دوش کشید،

زنهار، دست از کار بشوید؛

زیرا آن که با بی میلی، خمیری در تنور نهد، نان تلخی و استانند که انسان را تنها

نیمه سیر کند. کار و شغلی که ..... انجام نشود، بی فایده است.

کار، تجسم عشق است!

↓
عشق + دانش =

پیامبر و دیوانه، جبران خلیل جبران

۱۶۶- نقش کلمه «زیبا» در کدام گزینه متفاوت است؟

- (۱) نیکی پیر مغان بین که چو ما بدمستان / هر چه کردیم به چشم کرشم زیبا بود
- (۲) رخ اندر ماه روشن کرد و گفتا چون دهم شرح / که هم خوبی و نیکویی و هم زیبا و تابانی
- (۳) عشقی است سخت زیبا فقری است پای برجا / بر آسمان نهی پا گر دست این دو بوسی
- (۴) بر بود انده تو صبرم و نیکو بر بود / بگرفت انده تو جانم و زیبا بگرفت

۱۶۷- مفهوم مقابل بیت «چو نمود رخ شاهد آرزو / به هم حمله کردند باز از دو سو» در کدام بیت دیده می شود؟

- (۱) دلبران به مردانگی تاختند / به قصد عدو تیغ کین آختند
- (۲) تیغ زنان چو سون سپر انداختند / در لحد آن خشت سپر ساختند
- (۳) وای آن رزمگه که حمله تو / دهد و نصرت و ظفر ندهد
- (۴) به تدبیر خون ریختن تاختند / به هم تیغ و رایست برافراختند

۱۶۸- در کدام گزینه «هسته» گروه اسمی صحیح مشخص نشده است؟

- (۲) چو نمود رخ شاهد آرزو / به هم حمله کردند باز از دو سو
- (۴) دویدند از کین دل سوی هم / در صلح بستند بر روی هم

- (۱) همه برده سر در گریبان فرو / نشد هیچ کس را هوس، رزم او
- (۳) غضنفر بزد تیغ بر گردنش / در آورد از پای، بی سر تنش